

Chinese oorlogvoering met hybride karakteristieken

Hybride oorlogvoering vanuit een ander perspectief

Hybride oorlogvoering is niet nieuw. Dat is de stelling van velen in het debat over hybride oorlogvoering. Maar waarom is dat debat dan nog gaande en heeft het Westen geen duidelijk antwoord op deze manier van oorlogvoering? De oorlog van morgen is hybride en het onderscheid tussen oorlog en politiek, conflict en vrede, soldaat en burger en gevechtsveld en veilige gebieden zal verder vervagen. Dit artikel biedt vanuit het Chinese perspectief meer inzicht in hybride oorlogvoering. Duidelijk zal worden dat de Chinese manier van oorlogvoering, gebaseerd op filosofieën en geschriften van de klassieke Chinese denkers, een lange traditie kent en op zichzelf staat. De Chinese manier van oorlog voeren wordt vergeleken met de hybride oorlogvoering. De overeenkomsten tussen de twee zullen in dit artikel duidelijk worden. Maar er zijn ook verschillen. En juist de verschillen geven interessante inzichten voor de zoektocht naar een antwoord op hybride oorlogvoering.

Luitenant-kolonel R. Saathof*

Het begrip leek op zijn retour, maar met de Russische inval op de Krim was het onderwerp hybride oorlogvoering ineens weer actueel. De toenmalige militaire commandant van de NAVO, generaal Philip Breedlove, noemde de Russische hybride dreiging de grootste dreiging voor de NAVO. Volgens hem moest het Westen zich er op voorbereiden en zijn strategie er op aanpassen.¹ Tijdens de Baltische conferentie *Who's Afraid of Hybrid Warfare?* op 24 september 2015 benoemde ook de voormalig minister van Defensie in haar keynote speech hybride dreiging als één van de twee grootste dreigingen waartegen het Westen zich moet wapenen.² Instanties als Clingendael en de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) sloten zich hierbij aan.^{3,4} Hoewel het alweer even geleden is en diverse organisaties en instanties inmiddels de conclusie hebben getrokken dat hybride oorlogvoering niet nieuw is, lijkt een duidelijk antwoord nog niet gevonden.⁵ Wel zijn velen het erover eens dat de Russische inval op de Krim een andere verschijningsvorm had dan voorgaande conflicten. Bovendien komt in het geval van Rusland de dreiging dichtbij en dus leeft het onderwerp. Een land in opkomst dat ook in verband gebracht wordt met hybride oorlogvoering, is China.⁶ Eerdere studies bevelen aan om China als casus van hybride oorlogvoering te bestuderen. Deze aanbevelingen vormen de aanleiding van dit artikel.⁷

De Russische president Vladimir Poetin en zijn Chinese ambtgenoot Xi Jinping ontmoeten elkaar in Beijing op 25 juni 2016. Rusland en China worden beide in verband gebracht met hybride oorlogvoering

* Rutger Saathof volgde in 2015-2016 de Hogere Defensie Vorming. Dit artikel is gebaseerd op zijn thesis. Op dit moment is hij hoofd sectie G3 van 43 Gemechaniseerde Brigade.

- 1 *Collapsing Order, Reluctant Guardians?* Munich Security Report 2015, 34.
- 2 J. Hennis-Plasschaert, 'NAVO en EU moeten zich aanpassen aan nieuwe dreigingen', 24 september 2015. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2015/09/24/hennis-navo-en-eu-moeten-zich-aanpassen-aan-nieuwe-dreigingen>.
- 3 M. Drent, R. Hendriks en D. Zandee, *New Threats, New EU and NATO Responses* (Den Haag, Clingendael Institute, 2015) 7.
- 4 AIV, *Instabiliteit rond Europa*, adv. no. 94 (Den Haag, Adviesraad Internationale Vraagstukken, april 2015).
- 5 P.R. Mansoor en W. Murray, *Hybrid Warfare* (New York, Cambridge University Press, 2012) 3.
- 6 B.D. Baker, 'Hybrid Warfare with Chinese Characteristics', in: *The Diplomat* (23 September 2015). <http://thediplomat.com/2015/09/hybrid-warfare-with-chinese-characteristics>.
- 7 M. Galeotti, 'Time to think about hybrid Defense', in: *War on the Rocks* (30 juli 2015). <http://warontherocks.com/2015/07/time-to-think-about-hybrid-defense>.

Doel

Met dit artikel streef ik drie doelen na. Ten eerste wil ik meer inzicht in hybride oorlogvoering verschaffen door het fenomeen vanuit een ander perspectief te belichten. Zoals voor Murray en Mansoor gold in hun boek *Hybrid Warfare*, ben ook ik overtuigd dat een beter begrip ontstaat door naar de historie te kijken.⁸ Bijkomend voordeel is dat hiermee wordt voorkomen dat ‘we’ ons voorbereiden op de laatste oorlog. Want is dat niet wat op dit moment gebeurt? Ten tweede wil ik meer inzicht bieden in hybride oorlogvoering door de gemeenschappelijke kenmerken van het begrip nader toe te lichten. Ten derde wil ik van de gelegenheid gebruik maken om de Chinese manier van oorlogvoering onder een breder publiek bekend te maken. In hoeverre bevat die elementen die ons een ander inzicht verschaffen in de complexe materie van hybride oorlogvoering? Iedere verschijningsvorm van een conflict is immers anders, dus zal ook ieder hybride conflict zich anders manifesteren.

Opzet artikel

Volgens de studie van Stefan Halper *China: The Three Warfares* voert China dagelijks een hybride oorlog.⁹ Met dit artikel wil ik beantwoorden in hoeverre de Chinese manier van oorlogvoering hybride oorlogvoering is. Ten eerste behandel ik de gemeenschappelijk kenmerken van hybride oorlogvoering op basis van mijn onderzoek naar de evolutie van het begrip hybride oorlogvoering. Vervolgens beschrijf ik de Chinese manier van oorlogvoering aan de hand van theorieën in internationaal gerenommeerde werken uit de oudheid, de republikeinse en de hedendaagse tijd. Aansluitend ga ik in op de

overeenkomsten en verschillen tussen de Chinese manier van oorlogvoering en hybride oorlogvoering. In mijn conclusie geef ik antwoord op de centrale vraag en ga ik in op het inzicht dat de Chinese manier van oorlogvoering ons verschaft in antwoord op hybride oorlogvoering. Ik gebruik in dit artikel diverse onvertaalde Engelse citaten, zodat de authenticiteit van de citaten bewaard blijft en vertaling op vertaling voorkomen wordt.¹⁰

Kenmerken van hybride oorlogvoering

Het Fourth Generation Warfare (4GW)-debat, opent in de jaren 90 de discussie over toekomstige oorlogvoering. Ondanks de verschillende zienswijzen zijn er diverse overeenkomstige gedachtes. In toekomstige conflicten zullen niet-staatelijke actoren een grotere rol gaan spelen. Het onderscheid tussen oorlog en politiek, conflict en vrede, soldaat en burger en gevechtsveld en veilige gebieden zal vervagen. Terrorisme zal het verschil tussen front en rear doen vervagen. De manier van oorlogvoering wordt irregulier en kan ook vormen aannemen die onbekend zijn voor de westerse wereld. De globalisering leidt, in de open-source maatschappij, tot het gebruik van netwerken waarbij de media een belangrijke positie innemen. Toekomstige oorlogen zullen hiermee ‘wars amongst the people’ zijn.¹¹ Op dit gedachtegoed borduurt Frank G. Hoffman, algemeen geaccepteerd als de grondlegger van het begrip hybride oorlogvoering, voort als hij zijn visie op de toekomstige oorlog en uiteindelijk meerdere definities van hybride oorlogvoering formuleert. Denkers als McCuen, Kilcullen en Murray & Mansoor sluiten zich bij het debat aan en ook militaire organisaties zoals de U.S. Army en de NAVO formuleren het begrip hybrid threat voor het eerst in hun doctrinaire werken. Het begrip lijkt op z’n retour tot de Russische inval op de Krim. Vanaf dat moment wordt het veelvuldig gebruikt en opnieuw gedefinieerd met daarbij de specifieke verschijningsvorm van de Kriminval nog op het netvlies. Tabel 1 is het resultaat van mijn onderzoek naar het begrip hybride oorlogvoering.¹² Bij het vaststellen van de

8 Mansoor en Murray, *Hybrid Warfare*, 307.

9 S. Halper, *China: The Three Warfares*, (University of Cambridge, 2013).

10 De citaten uit de Chinese werken zijn al naar het Engels vertaald. De schrijvers geven daarbij aan dat de Chinese woorden en daarmee de vertaling voor meerdere uitleg vatbaar zijn.

11 F.G. Hoffman, *Conflict in the 21st Century: the rise of Hybrid Wars* (Virginia, Potomac Institute for Policy Studies, 2007). <http://www.potomac institute.org/23-publications/reports/1267-conflict-in-the-21st-century-the-rise-of-hybrid-wars>.

12 De onderzochte periode loopt vanaf het 4GW-debat (jaren 90) tot en met eind 2015.

overeenkomstige elementen ben ik na clustering van indicatoren tot vijf generieke kenmerken gekomen die ik toelicht.

Simultane (blurred) mix van conventionele en irreguliere oorlogvoering

Hybride betekent volgens Van Dale bastaard of kruising.¹³ Hybride oorlogvoering is met andere woorden een bastaard of kruising van verschillende soorten oorlogvoering. De vraag die hierop volgt is: van welke soorten oorlogvoering is sprake, willen we spreken van hybride oorlogvoering? Hierop worden verschillende antwoorden gegeven. De oorzaak ligt in het feit dat er verschillende begrippen gebruikt worden en over de begrippen zelf is er niet altijd consensus. Volgens Hoffman moet er sprake zijn van verschillende 'modes of conflict: conventional, irregular, terrorism en criminality.'¹⁴ John McCuen stelt dat het simultaan toepassen van verschillende soorten oorlogvoering het nieuwe kenmerk is waarmee hybride oorlogvoering zich onderscheidt. De verschillende acties vereisen simultaan in plaats van sequentieel succes.¹⁵ In 2009 stelt ook Hoffman in zijn artikel dat er hybride oorlogvoering is wanneer de verschillende modes of conflict simultaan worden gehanteerd.¹⁶ De simpele verklaring hiervoor is dat, wanneer dit niet het geval is, er sprake is van sequentiële uitvoering van enkele modes of conflict. In dit artikel gelden terrorisme, revolutie, insurgency, burgeroorlog, criminaliteit en guerrilla als vormen van irreguliere oorlogvoering.¹⁷

McCuen gebruikt in plaats van de eerder genoemde termen in zijn definitie de begrippen symmetrische en asymmetrische oorlogvoering.¹⁹ Hoewel door anderen niet als dusdanig gedefinieerd, is het algemeen heersende beeld dat een tegenstander een asymmetrische en daarmee indirecte manier van oorlogvoering verkiest, omdat dat de enige manier is waarop hij succesvol kan zijn tegenover de superieure en technologisch sterkere westerse overmacht. Hierbij richt de tegenstander zich op zwaktes of kwetsbaarheden van de superieure macht en zal hij zich daar op aanpassen (adaptiviteit).

Kenmerken	Indicatoren
simultane (blurred) mix van conventionele en irreguliere oorlogvoering op de grens van oorlog en vrede	simultaneïteit mix versmelting (<i>convergence</i>) en vervaging (<i>blurring</i>) van soorten oorlogvoering conventionele oorlogvoering irreguliere oorlogvoering ambigue oorlogvoering asymmetrie adaptiviteit
mix van actoren	mix statelijke actoren niet-statale actoren
mix van middelen en instrumenten	mix militaire middelen civiele middelen machtsinstrumenten
combinatie van theaters en domeinen	meerdere theaters (gevechtscvelden of battlegrounds) alle niveaus meerdere domeinen verbondenheid (versmolten tot 1)
(politiek) doel of ideologie	(politiek) doel of ideologie coördinatie synchronisatie langdurigheid

Tabel 1. Gemeenschappelijke kenmerken en indicatoren hybride oorlogvoering

'In this regard, the U.S. Army has acknowledged the simultaneity of combat and stability operations in its most current doctrine. Doctrine writers did well to eliminate the phased approach to combat and postcombat operations, for in the real world, they blur together.'¹⁸

13 <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=hybride&lang=nn>.

14 F.G. Hoffman, 'Hybrid Warfare and Challenges', in: *Small Wars Journal* (2009) (52) 34.

15 J.J. McCuen, 'Hybrid wars', in: *Military Review* (March-April 2008) 107.

16 F.G. Hoffman, 'Hybrid vs. compound war, the janus choice', in: *Armed Forces Journal* (2009).

17 Onder meer J.D. Jordan, *Understanding Modern Warfare* (Croyden, Cambridge University Press, 2014) 232. Zie ook NAVO, *Irregular activity*, AJP-01(D), Lexicon-9.

18 Mansoor en Murray, *Hybrid Warfare*, 16.

19 McCuen, 'Hybrid wars', 108.

Hoffman ziet daarnaast convergence (versmelting) als belangrijk kenmerk van hybride oorlogvoering. Hiermee doelt hij op de versmelting en de vervaging (blurring) van de verschillende *modes of war*, maar ook van fysieke en psychologische oorlogvoering.²⁰ Daarbij vindt hij dat zijn indeling van de modes of conflict waardevol is om te analyseren, maar erkent hij ook dat toekomstige conflicten zich niet makkelijk laten indelen: 'In fact, some of today's best thinking acknowledges the blurring lines between the modes of war.'²¹ Hoewel in het 4GW-debat al de conclusie wordt getrokken dat de vervaging ook optreedt tussen oorlog, conflict en vrede, wordt dit initieel in definities niet expliciet benoemd. David Kilcullen wijst op het gebruik van de mazen in wetgeving waarmee in toekomstige oorlogvoering een overreactie wordt uitgelokt.²² Vanaf de Russische inval op de Krim – waarbij dubbelzinnigheid, ontkenning en de poging om onder de drempel van oorlog te blijven kenmerkend waren – worden deze ambigue manier van oorlogvoering (ook wel 'grey zone warfare' en 'war below a threshold' genoemd) en daarmee de vervaging tussen oorlog en vrede, als kenmerken van hybride oorlogvoering genoemd.²³

Mix van actoren

Door de simultane toepassing van conventionele en irreguliere vormen van oorlogvoering, is er automatisch een mix van actoren. Hierbij kan sprake zijn van een fusie van verschillende actoren tot één organisatie, maar dit hoeft niet.

De versmelting geldt voor Hoffman ook tussen combattanten en non-combattanten en statelijke en niet-statale actoren.²⁴ Het gebruik van 'proxy forces' en 'the little green men', zijn recente verschijningsvormen van deze vervaging.²⁵

Mix van middelen en instrumenten

Bij hybride oorlogvoering gebruiken de verschillende actoren een mix van traditionele en moderne middelen, letaal en niet-letaal. Oorlogvoering beperkt zich niet alleen meer tot het inzetten van het militaire machtsinstrument. Oorlogvoering wordt uitgevoerd met alle middelen die een staat of groepering tot de beschikking heeft om het uiteindelijke doel te bereiken. Dat varieert van hoogtechnologische middelen als antisatellietwapens tot de inzet van malware en (social) media. De NAVO benadrukt, omdat het dit als groot probleem ervaart, dat hybride tegenstanders gebruikmaken van alle machtsinstrumenten: diplomatic, information, military, economic, finance, intel, legal/law enforcement (DIMEFIL).²⁶

Combinatie van meerdere theaters, domeinen en niveaus

Een belangrijke conclusie uit het 4GW-debat is dat in de hedendaagse open-source maatschappij, waarin de media een belangrijke positie innemen, toekomstige oorlogen 'wars amongst the people' zullen zijn. John McCuen in het bijzonder gaat hier verder op in en maakt onderscheid tussen de verschillende gevechtsvelden waar een hybride oorlog uitgevochten wordt. Hij onderscheidt drie battlegrounds: het traditionele gevechtsveld, de beïnvloeding van de bevolking en de publieke opinie. Een hybride oorlog wordt volgens McCuen niet op het traditionele gevechtsveld gewonnen. Hij wordt gewonnen of verloren door de steun van de bevolking in het operatiegebied, maar vooral door de steun van het thuisfront en de internationale gemeenschap in, zoals hij het stelt, 'the battle of the narratives.'²⁷ Hierdoor neemt het belang om de perceptie te beïnvloeden toe. En daarmee het belang van 'psychological' en 'information operations'. Dit wordt bevestigd door diverse analyses van de Russische hybride

20 Hoffman, 'Hybrid Warfare and Challenges', 34.

21 Hoffman, *Conflict in the 21st Century: the rise of Hybrid Wars*, 26. Zie <http://www.potomac institute.org/23-publications/reports/1267-conflict-in-the-21st-century-the-rise-of-hybrid-wars>.

22 D. Kilcullen, *The Accidental Guerrilla* (Londen, Hurst & Company, 2008) 30.

23 W.T.H. Oosterveld en F. Bekkers, *Coming to grips with hybrid warfare* (Den Haag, The Hague Centre for Strategic Studies, 2015) 11.

24 F.G. Hoffman, *Conflict in the 21st Century: the Rise of Hybrid Wars* (Virginia, Potomac Institute for Policy Studies, 2007). <http://www.potomac institute.org/23-publications/reports/1267-conflict-in-the-21st-century-the-rise-of-hybrid-wars>.

25 Oosterveld en Bekkers, *Coming to grips with hybrid warfare*, 11.

26 NAVO, BI-SC input to a new NATO capstone concept for the military contribution to countering Hybrid Threats, 26 augustus 2010.

27 McCuen, 'Hybrid wars', 107-113.

inval op de Krim.²⁸ Hybride oorlogvoering vindt dus plaats in traditionele domeinen, maar vooral ook in niet-traditionele domeinen. Door vervaging zullen de gevechtsvelden en domeinen in de toekomst geen duidelijk afgebakende grenzen meer kennen. Ze zullen globaal met elkaar verbonden zijn en daarom versmelten tot één. Hoffman stelt dan ook: 'These effects can be gained at all levels of war'²⁹ [...] 'In the battle space.'³⁰

(Politiek) doel of ideologie

De rode draad in definities en beschrijvingen van hybride tegenstanders is dat ze een gemeenschappelijk (politiek) doel of ideologie nastreven. Dit gezamenlijke doel kan alleen bereikt worden door coördinatie en synchronisatie van de verschillende activiteiten in de 'battle space'. Steun van een bevolking en het beïnvloeden van de publieke opinie is noodzakelijk om het doel te behalen. In lijn met McCuen stellen Murray en Mansoor dat hybride tegenstanders in het verleden hebben aangetoond oorlogen te kunnen

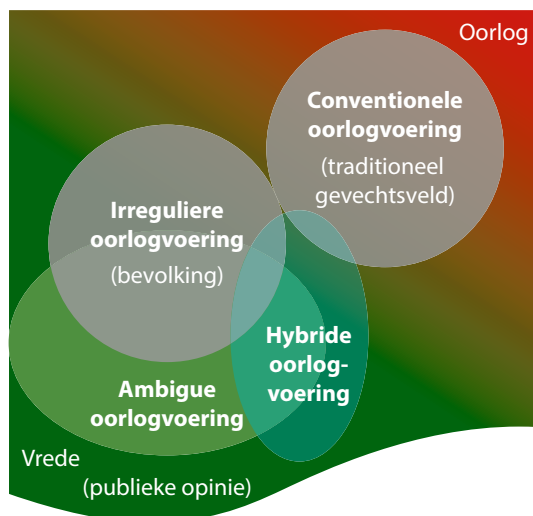
en willen verlengen om hun doelen te bereiken. Zij stellen daarom dat hybride tegenstanders niet alleen het strategische geduld van de opponent op de proef stellen, maar vooral ook zijn politieke wil: 'As the French experience in Indochina suggests, political will is a crucial component of hybrid warfare – as it is in all wars.'³²

De Chinese manier van oorlogvoering

Om de Chinese manier van oorlogvoering te kunnen vergelijken met de kenmerken van hybride oorlogvoering beschrijf ik op hoofdlijnen de Chinese manier van oorlogvoering. Dat doe ik aan de hand van Chinese militaire theorieën uit de oudheid, de republikeinse periode en de hedendaagse tijd. Om de Chinese manier van oorlogvoering te begrijpen is het noodzakelijk om de Chinese geschiedenis deels te kennen. De Chinese manier van oorlogvoering is namelijk een product van cultuur, filosofieën, geschriften en de historische evolutie van de dynastieën tot de Volksrepubliek China zoals we die vandaag de dag kennen.

Invloed van Chinese filosofieën

De Chinese militaire theorieën zijn vooral tijdens de Zhou-dynastie geschreven. Dit is ook de periode waarin de klassieke Chinese filosofieën zijn ontstaan. Onder meer het confucianisme,³³ het taoïsme,³⁴ het mohisme³⁵ en het

Figuur 1. Hybride oorlogvoering is een simultane (blurred) mix van conventionele en irreguliere oorlogvoering op de grens van oorlog en vrede (ambigue oorlogvoering) door een mix van statelijke en niet-statale actoren die gebruikmaken van een mix van middelen en instrumenten (inclusief de machtsmiddelen van een staat) op alle niveaus, in meerdere theaters en domeinen om (gecoördineerd/gesynchroniseerd) hun (politieke of ideologische) doel te behalen.³¹

- 28 Zie onder meer Oosterveld en Bekkers, *Coming to grips with hybrid warfare*, 12.
- 29 Hoffman, *Conflict in the 21st Century: the rise of Hybrid Wars* <http://www.potomac institute.org/23-publications/reports/1267-conflict-in-the-21st-century-the-rise-of-hybrid-wars>.
- 30 Hoffman, 'Hybrid vs. compound war'. <http://www.armedforcesjournal.com/hybrid-vs-compound-war>.
- 31 Figuur en definitie uit: R. Saathof, *In hoeverre past China hybride oorlogvoering toe?* (Breda, IDL, 2016) 19-20.
- 32 Mansoor en Murray, *Hybrid Warfare*, 7-8.
- 33 Het confucianisme is een Chinees ethisch en filosofisch systeem dat de leer van Confucius (551-479 v.Chr.) volgt. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Confucianisme>.
- 34 Het taoïsme, daoïsme of tauïsme is een Chinese filosofische en religieuze stroming. Het taoïsme gaat over hoe te handelen in het leven, zie: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Tao%C3%AFsme>.
- 35 Het mohisme wordt gezien als de eerste filosofische stroming die een vorm van consequentialisme formuleerde, zie: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Mohisme>.

legalisme³⁶ hebben de Chinese militaire strategen beïnvloed. Hoewel het taoïsme³⁷ tegen alle vormen van oorlog is, heeft de stroming in grote mate de klassieke militaire strategen beïnvloed: 'Because the Daoists believe that inactiveness can control activeness (or active energy), the weaker can defeat the stronger. Similarly, the soft can overcome the hard. Water is soft in nature and can adapt to any ground. However, it can break dams and destroy anything that stands in its way.'³⁸ Vanuit de zijstroom mohisme, het gedachtegoed van universele liefde en wederzijds voordeel, ontstaat het anti-offensieve oorlogsgevoel. De strenge discipline, de absolute macht van de commandant en de rechtvaardiging om de vijand, maar ook eigen soldaten, te misleiden, komen voort uit het legalisme. De interactie tussen het legalisme en militair denken komt voort uit een periode waarin de verschillende staten van de Qin-dynastie onder het bewind van ambtenaren stonden die zowel jurist als militair commandant waren. De elementen menselijkheid, rechtvaardigheid (*just and unjust wars*) en fatsoen (moraal) die onderdeel uitmaken van het militaire denken, zijn op hun beurt afkomstig uit het confucianisme. De unificatie onder centraal (Chinees) gezag – tianxia of unify all under heaven – is het centrale concept dat de basis vormt voor een vreedzaam³⁹ bestaan en staat aan de basis van de Chinese uitleg van (politieke) soevereiniteit. De belangen van China

in binnen- en buitenland maken hiervan deel uit en de verdediging ervan is 'just'.⁴⁰

Oorlogvoering in de Chinese oudheid (500 v.C.-300 v.C.)

Vanuit deze achtergrond wordt in dezelfde periode het belangrijkste Chinese militaire gedachtegoed verwerkt in *The Seven Military Classics of Ancient China*. De kern ervan is zonder enige twijfel terug te voeren naar Sun Tzu en Wu Tzu. Deze hebben zich op hun beurt laten inspireren door Chinese filosofieën.⁴¹ Ik behandel de hoofdpunten uit de gezamenlijke werken.

'It is, therefore, safe to say that all of the writings on the art of war after Sun and Wu are indeed those of Sun and Wu.'⁴²

De belangrijkste principes uit *The Seven Military Classics* zijn:

- the principle of deceit;
- the principle of Qi and Zheng, Xu and Shi;
- numerical superiority;
- terrain and tactics;
- defeating the enemy by its morale;
- information collection and employment of secret agents;
- psychological and political warfare.⁴³

Nadruk op strategie

De Chinese manier van oorlogvoering bestaat uit het toepassen van principes (strategems) en legt de nadruk op strategie. Het innemen van een strategische positie (Hsing) en het hebben van strategisch voordeel (Shi) zijn hierbij leidend.⁴⁴ Bij het innemen van een strategische positie is het van belang de vorm van de vijand te bepalen en zelf vormloos (Wu Hsing) te blijven in de perceptie van de tegenstander. Wanneer de vijand gefragmenteerd is en de eigen troepen geconcentreerd zijn, ontstaat een numeriek

36 Legalisme is de benaming van een richting binnen de klassieke Chinese filosofie. Men benadrukte dat bestuur moest zijn gebaseerd op gehoorzaamheid aan wetten, zie: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Legalisme_\(Chinese_filosofie\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Legalisme_(Chinese_filosofie)).

37 Het woord tao betekent de weg en vormt het kernbegrip van het taoïsme, waaraan het ook zijn naam ontleent. Tao is het ondeelbare en onbeschrijfbaar principe waaruit alles voortvloeit. De facto zou het beschreven kunnen worden als de rivier of stroom. De essentie van tao is dat het niet uitgedrukt kan worden. Als men denkt het wel te kunnen uitdrukken, dan is het niet tao. Tao is immers vormloos en niet gebonden aan een vorm. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Tao%C3%AFsme>.

38 Chen-Ya Tien, *Chinese Military Theory* (Oakville, Mosaic Press, 1991) 27.

39 Zie ook: J. Holslag, *China's coming war with Asia* (Cambridge, Polity Press, 2015).

40 D. Miller en S.H. Hashmi, *Boundaries and justice* (Princeton, Princeton University Press, 2001) 95.

41 Chen-Ya, *Chinese military theory*, 13-14, 22.

42 Ibid, 22.

43 Ibid, 40-53.

44 J.G. Pangelinan, *From Red Cliffs to Chosin: The Chinese way of war*, (Fort Leavenworth, School of Advanced Military Studies, 2010) 8-10.

overzicht. Strategisch voordeel ontstaat door de vijand te laten bewegen in die positie van waaruit het strategisch voordeel benut kan worden en de overwinning niet meer kan ontgaan.⁴⁵

'For to win one hundred victories in one hundred battles is not the acme of skill. To subdue the enemy without fighting is the acme of skill. Thus, what is of supreme importance in war is to attack the enemy's strategy.'⁴⁶

Misleiding en het belang van informatie

Eén van de leidende principes in Chinese oorlogvoering is de kunst van de misleiding.⁴⁷ Volgens het Chinese gedachtegoed bevat misleiding zowel het misleiden van de vijand als het toepassen van onorthodoxe, ongebruikelijke oorlogvoering (Qi).⁴⁸ Volgens Sun Tzu is vormloosheid (Wu Hsing) de hieraan gerelateerde hoogste strategische vaardigheid. Een tegenstander krijgt hierdoor geen inzicht in de eigen positie of intenties en is daarom niet in staat hierop te plannen.⁴⁹ Misleiding is sterk gelieerd aan het verkrijgen en beschermen van informatie en kennis. Het verkrijgen van informatie is daarom volgens Sun Tzu de succesfactor in oorlogvoering: 'Know your opponent and know yourself; in a hundred battles you will never be in peril.'⁵⁰

Het principe van Qi en Zheng, Xu en Shi

Misleiding wordt toegepast door het principe van Qi (buitengewoon/onzichtbaar) en Zheng (regulier/zichtbaar), Xu (zacht/zwak) en Shi (hard/sterk). De uitleg van dit principe is heel divers, maar de rode draad komt overeen. Qi en Zheng en Xu en Shi zijn elkaars tegenpolen met

Sun Tzu (544-496 AD) was een Chinese schrijver, filosoof en generaal. Sun Tzu wordt algemeen gezien als de auteur van *The Art of War*, dat veel invloed heeft gehad op zowel het westerse als oosterse militaire denken

een complementaire functie. Met de toepassing van het principe kan een sterkere tegenstander worden verslagen. De gecoördineerde inzet van het reguliere en het buitengewone zal naar de overwinning leiden. Daarnaast heeft een vijand altijd een zwakke plek, hoe sterk hij ook is. Het gaat er dus om de eigen sterkte in te zetten daar waar de vijand zwak is. Het resultaat kan vergeleken worden met een steen die eieren verplettert.⁵¹

45 R.D. Sawyer, *The TAO of Deception* (New York, Basic Books, 2007) 59-60.

46 Sun Tzu, *The Art of War*, vert. Samuel B. Griffith (Oxford, Oxford university Press, 1963) 77.

47 Sun Tzu, *De kunst van het oorlogvoeren* (Utrecht, Kosmos, 2010) 97.

48 Pangelinan, *The Chinese way of war*, 24. Zie ook Sawyer, *The TAO of Deception*.

49 Sun Tzu, *The Art of War*, Samuel B. Griffith trans.

50 Ibid.

51 Chen-Ya, *Chinese military theory*, 43-44.

Verslaan van de morele component

Het laatste punt is het principe van het moreel verslaan van de vijand. Naast het belang van strategie legt Sun Tzu de nadruk op het behalen van de overwinning zonder te vechten: 'Honderd overwinningen behalen is niet de voortreffelijkheid; de hoogste voortreffelijkheid is het leger van de vijand bedwingen zonder te vechten.'⁵² Dit kan door controle uit te oefenen over morele, mentale, fysieke en indirecte factoren. Wei Liao-Tzu benoemde deze manier van oorlogvoering in zijn werk *political warfare*. De militair strateeg Taigong verfijnde deze ideeën: 'Instead of using the modern terminology of political and psychological warfare, Taigong chose the word Wenfa to express a similar concept. Wenfa in Chinese means to attack with non-military methods or striking without using arms.'⁵³ Sun Tzu stelt daarbij dat de combinatie tussen een directe en indirecte benadering tot de overwinning zal leiden.⁵⁴

Oorlogvoering in de republikeinse periode (1912-1976)

Een andere periode van betekenis in de ontwikkeling van de Chinese manier van oorlogvoering is de periode waarin de Republiek China gevormd wordt. De belangrijkste bijdrages komen van Chiang Kai-shek en Mao Tse-Tung. Zij baseerden hun gedachtegoed op de klassieke werken.

Oorlogvoering is generiek

Chiang Kai-shek levert een belangrijke bijdrage aan het militaire denken door zijn geformuleerde nationale (*comprehensive*) strategie en *political warfare*. Een nationale strategie bevat volgens hem politieke, economische, maatschappelijke, culturele, psychologische en militaire aspecten. Een moderne oorlog is een generieke oorlog die niet alleen gewonnen kan

worden door militaire oorlogvoering. Over politieke oorlogvoering zegt Chiang Kai-shek: '[...] All operations except those directly using armed forces against the enemy may be seen as political warfare.'⁵⁵

People's war

Mao Tse Tung borduurt met zijn *Ten principles of war* vooral voort op het gedachtegoed van Sun Tzu. Mao benadrukt in zijn werken de rol van de bevolking in een revolutie of guerrilla. De bevolking is het water waarin de vis (guerrilla) zich kan bewegen en kan blijven bestaan.⁵⁶ Een oorlog wordt volgens Mao dan ook alleen gewonnen met de steun van de bevolking in een *people's war*.⁵⁷ Het werk van Mao benadrukt dat samenwerking tussen reguliere troepen en irreguliere troepen noodzakelijk is om het politieke doel te behalen. Samenwerking tussen de twee verschillende soorten troepen vindt volgens hem op drie niveaus plaats: 'strategical, tactical and battle cooperation'.⁵⁸ Mao benoemt expliciet dat 'the decisive battle' in guerrilla niet bestaat en dat coördinatie noodzakelijk is om de acties op de verschillende niveaus tot een gezamenlijk effect te laten komen. Mao beschouwde oorlog dan ook als een 'war situation as a whole'.⁵⁹ Niet alleen in zijn *Three stages*, maar in zijn totale werk gaat Mao in op de vragen hoe tactische activiteiten een strategisch effect kunnen genereren en hoe met deze activiteiten een sterkere tegenstander verslagen kan worden in 'a protracted war'.⁶⁰

Hedendaagse en toekomstige oorlogvoering (1999-heden)

Om inzicht te krijgen in de huidige en toekomstige Chinese manier van oorlogvoering behandel ik twee internationaal gerespecteerde concepten: *Unrestricted Warfare* en *The Three Warfares*.

Unrestricted Warfare

In 1999 schrijven de Chinese kolonels Qiao Liang en Wang Xiangsui het boek *Unrestricted Warfare*. Dit boek schrijven zij voor landen in opkomst, in het bijzonder China, om een militair superieure staat te kunnen verslaan. De kolonels zetten het gedachtegoed van oude Chinese denkers om in een nieuwe hedendaagse manier van oorlogvoering die zij 'unrestricted warfare' noemen.

52 Sun Tzu, *De kunst van het oorlogvoeren*, 89.

53 Chen-Ya, *Chinese military theory*, 52.

54 Sun Tzu, *The Art of War*, vert. Samuel B. Griffith.

55 Chen-Ya, *Chinese military theory*, 190-191.

56 Mao Tse-Tung, *Selected military writings* (Beijing, Foreign Languages Press, 1963).

57 Mao Tse-Tung, *On Guerrilla warfare* (FMFRP 12-18), (Washington, Department of the Navy, U.S. Marine Corps, 1989).

58 Ibid, 105.

59 Mao Tse-Tung, *Selected military writings*, 184.

60 Chen-Ya, *Chinese military theory*, 238.

FOTO NATIONAAL ARCHIEF/COLLECTIE SPAARNESTAD

Rode gardisten tijdens de Culturele Revolutie (1967) in China. Volgens Mao Tse Tung kan een oorlog niet worden gewonnen zonder steun van de bevolking

Het doel van toekomstige oorlogen is volgens de kolonels moeilijk te bepalen. Zij zeggen hierover: 'The goals of warfare have become blurred due to the pursuit of a variety of agendas. Thus, it is more and more difficult for people to say clearly just why they are fighting [...].'⁶¹ Het gevechtsveld in toekomstige oorlogen is overal en de kolonels stellen dat het conventionele gevechtsveld en het technologische gevechtsveld in elkaar zullen overlopen. Militairen zullen niet langer het monopolie over oorlogvoering hebben. Een hacker is een voorbeeld van een 'non-professional warrior' die in toekomstige

oorlogen vecht. De methodes en middelen die gebruikt zullen worden zijn: 'All means whatsoever.'⁶² Zij stellen dat andere soorten oorlogvoering minstens zo effectief en destructief zullen zijn als een bloedige oorlog. Veiligheid heeft in de toekomst betrekking op alle (nationale) belangen. Hiermee is het militaire machtsinstrument niet meer voldoende om veiligheid te kunnen garanderen.

61 W. Xiangsui, Q. Liang, *Unrestricted Warfare* (Beijing, PLA literature and Art Publishing House, 1999) 38.

62 *Ibid*, 56.

Aan de hand van het hiervoor geschetste beeld ontwikkelen zij hun concept *unrestricted warfare*, of anders gezegd 'war beyond limits'. Een belangrijk element in het concept is de voorkeur van Sun Tzu om de oorlog te winnen zonder strijd te leveren. Het tweede element dat in het gehele document terugkomt is 'combinatie'. De kolonels benadrukken het belang om de verschillende methodes, niveaus, middelen, actoren en domeinen van oorlogvoering met elkaar te combineren. Hierbij stellen ze dat de combinatie van de verschillende soorten weer uitmondt in een nieuwe soort oorlogvoering.⁶³ Dit betekent dat er in de toekomst geen restricties meer bestaan, van welke soort dan ook.

'It can be affirmed that whoever is able to mix a tasty and unique cocktail for the future banquet of war will ultimately be able to wear the laurels of success on his own head.'⁶⁴

Bij deze manier van denken horen volgens hen de principes synchronisatie, ongelimiteerde maatregelen, asymmetrie, multidimensionale coördinatie en aanpassing van en controle over het gehele proces. De principes moeten in de 'war beyond limits' toegepast worden. Ze zullen niet automatisch naar de overwinning leiden, maar wel tot verlies, wanneer ze genegeerd worden.⁶⁵

The Three Warfares

In 2003 wordt het concept *The Three Warfares* van het Chinese Volksbevrijdingsleger goedgekeurd. Dit concept erkent het belang van niet-kinetische oorlogvoering in het informatietijdperk, waarin de lessen van Amerikaanse un-won wars zijn meegenomen. Het concept heeft tot doel een gunstige uitgangspositie te verkrijgen in situaties waarin China een conflict heeft met een superieure tegenstander.⁶⁶ Het concept bestaat uit de delen *psychological warfare*, *legal warfare* en *media warfare*, ook wel bekend als *public opinion warfare*.

Psychological warfare (PW) heeft tot doel het beïnvloeden of het ontwrichten van de besluitvormingscapaciteit. PW creëert twijfel, wakkert anti-leiderschapsentimenten aan en misleidt en ontnemt de tegenstander de wil om te vechten. PW gebruikt onder meer economische boycots, diplomatieke druk, et cetera om ongenoegen of bedreigingen te uiten en tegenstanders lastig te vallen.⁶⁷ Bij *legal warfare* (LW of *lawfare*) wordt het rechtssysteem uitgebuit om politieke of economische doelen te behalen. Ze maakt, onder meer door te goochelen met de wet, aanspraken op grond en grondstoffen, gebruikt falsificaties om claims te rechtvaardigen en gebruikt internationale wetgeving voor niet bedoelde doeleinden.⁶⁸ *Media warfare* (MW) wordt gebruikt om een gunstige uitgangspositie te verkrijgen voor de *psychological* en *legal warfare*. MW is een constante activiteit gericht op langetermijnbeïnvloeding van percepties en houdingen. Het gebruikt alle instrumenten om een publiek te beïnvloeden inclusief films, internet, kranten, boeken, sociale media, enzovoort. MW heeft tot doel het behoud van de eigen moraal, het verkrijgen van de publieke steun in eigen land en daarbuiten, het verzwakken van de vijandelijke wil om te vechten en het beïnvloeden van de vijandelijk *situational awareness*.⁶⁹ De belangrijkste conclusie die Halper in zijn studie trekt, is dat *The Three Warfares* oorlogvoering met andere middelen is.⁷⁰

Hiervoor heb ik geschetst wat in honderden boeken is vastgelegd en waarvan de inhoud nog altijd bediscussieerd wordt. Aan de hand van de beschrijvingen van de verschillende denkers

63 Ibid.

64 Ibid, 141.

65 Ibid.

66 Halper, *The Three Warfares* (2013).

67 Ibid, 12.

68 Ibid, 13.

69 Ibid, 12-13.

70 Ibid, 222.

Xi Jinping arriveert in Tanzania. China heeft de economische banden met Afrika sterk uitgebreid en is inmiddels de grootste handelspartner van het continent. Dit roept vragen op⁷¹

FOTO REUTERS/T. MUKOYA

kan echter geconcludeerd worden dat er een duidelijke rode draad door de Chinese manier van oorlogvoering loopt. De Chinese filosofieën, *The seven military classics of ancient China*, in het bijzonder Sun Tzu, leggen het fundament voor dit denken. Vanaf de Chinese oudheid tot en met het moderne China is het gedachtegoed terug te vinden, maar veel belangrijker nog: het is vertaald naar de hedendaagse tijd en wordt daarmee nog steeds toegepast.

Overeenkomsten en verschillen

Nu ik de gemeenschappelijke kenmerken van hybride oorlogvoering heb toegelicht en de Chinese manier van oorlogvoering aan de hand van de theorie heb beschreven, ga ik in op de

belangrijkste overeenkomsten en geconstateerde verschillen.

Overeenkomsten

Over de vraag hoe of op welke manier een oorlog gevoerd moet worden, is de Chinese theorie duidelijk. Het principe van Qi en Zheng, Xu en Shi legt namelijk twee verbanden. Ten eerste komen de reguliere of zichtbare manier en de onorthodoxe of buitengewone manier van oorlogvoering volledig overeen met de conventionele en irreguliere soorten van hybride oorlogvoering. Ten tweede streeft de Chinese manier van oorlogvoering, door McCuen benadrukt als kenmerk van hybride oorlogvoering, altijd asymmetrie na: 'In war, the way is

71 E. Albert, 'China in Africa', in: *Council on Foreign Relations* (12 juli 2017). <https://www.cfr.org/background/china-africa>.

FOTO REUTERS, A. WONG

Militaire voertuigen met de Wing Loong, een Chinese MALE UAV (ook wel little grey (un)men⁷⁵) tijdens de zeventigjarige herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog (Beijing, september 2015)

to avoid what is strong (Shi), and strike at what is weak (Xu).⁷² De toepassing van het principe vinden we in de hedendaagse tijd terug in ‘war beyond limits’ en de huidige Chinese militaire strategie.⁷³

Halper trok de conclusie al dat The Three Warfares oorlogvoering is met andere middelen, een oorlogvoering die in pure zin geen oorlog is of conventionele oorlogvoering rechtvaardigt (‘war below a treshold’).⁷⁴ In de Chinese manier van oorlogvoering speelt misleiding, één van de leidende principes van Sun Tzu, een hoofdrol. Voorgaande punten leggen de relatie met de dubbelzinnige en ontkenkende manier van ambigue oorlogvoering. Dit komt neer op wat Sun Tzu, vanuit het taoïsme overgenomen, zag

als de hoogste strategische vaardigheid (Wu Hsing) of *formlessness*: de stroom van een rivier waar de ware intenties niet uit kunnen worden opgemaakt.

Een ander belangrijk kenmerk dat overeenkomt, is het gebruik van de combinatie (mix). Het belang hiervan wordt door Xiangsui en Liang in *Unrestricted Warfare* treffend verwoord: ‘When perusing the military history of both East and West, we never find the expression ‘combination’ in any of the descriptions related to methods of operation. However, all of the great masters of warfare throughout the ages seem to have instinctively known this principle well.’⁷⁶ Mao benadrukt ook het belang van de combinatie door het gebruik van reguliere en niet-reguliere troepen, waarbij er geen duidelijk onderscheid bestaat tussen statelijke en niet-statale actoren. Hij geeft eveneens aan dat er nieuwe eenheden gevormd kunnen worden door een mix van reguliere troepen en de bevolking. Volgens Xiangsui en Liang worden toekomstige oorlogen dan ook meer en meer gevoerd door ‘non-professional warriors’. Ze zien het monopolie op oorlogvoering verschuiven naar de hacker. Militairen vormen

72 Sun Tzu, *The Art of War*, vert. Samuel B. Griffith.

73 Zie ook <https://warontherocks.com/2015/06/bad-guys-know-what-works-asymmetric-warfare-and-the-third-offset>.

74 Zie ook H. Reisinger en A. Golts, *Russia's Hybrid Warfare. Waging War Below the Radar of Traditional Collective Defence* (NATO Defense College, november 2014).

75 T. Burgers en S.N. Romaniuk, Hybrid Warriors: China's Unmanned, Guerrilla-Style Warfare in Asia's Littorals'. In: *The Diplomat* (16 februari 2017). Zie <https://thediplomat.com/2017/02/hybrid-warriors-chinas-unmanned-guerrilla-style-warfare-in-asias-littorals>.

76 Xiangsui, Liang, *Unrestricted warfare*, 138.

voor China vooral een vorm van machtsprojectie om invloed te verkrijgen en een strategisch gunstige uitgangspositie. Oorlog voeren kan door en met iedereen gebeuren, geheel in lijn met de Maoïstische gedachte.⁷⁷ Deze gedachtegang geldt evenzo voor de middelen. Chiang Kai-shek gaf al aan dat een oorlog generiek is en waarvoor alle machtsinstrumenten op een *comprehensive* manier moeten worden ingezet. Volgens de visie van Xiangsui en Liang blijft dit niet beperkt tot de inzet van de machtsinstrumenten: 'to use all means whatsoever [...]'.⁷⁸

Het gevechtveld is in de Chinese manier van oorlogvoering nooit alleen een gevecht op het traditionele gevechtveld geweest. Ook dit vormt een belangrijke overeenkomst met de hybride oorlogvoering. Het verslaan van het moreel en beïnvloeding door de toepassing van psycho-

logische en politieke (Wenfa) oorlogvoering, is een traditionele gedachte. Het fysieke gevechtveld kan niet ontkend worden, maar het theater dat niet zichtbaar is speelt een uitermate belangrijke rol in het Chinese denken. Qi staat niet alleen voor het onorthodoxe, maar ook voor wat niet zichtbaar is. In *The Three Warfares* komt dit tot uitdrukking, waarbij media warfare de beïnvloeding van de eigen bevolking en dat van de publieke opinie is. Samen met het traditionele gevechtveld vormen deze twee elementen precies de drie battlegrounds die John McCuen noemde. In *Unrestricted Warfare* wordt voorspeld dat toekomstige gevechtsvelden in elkaar zullen overlopen (Hoffmans versmelting) waardoor er in de toekomst nog slechts één gevechtveld zal bestaan dat overal is. 'If that young lad setting out with his orders should ask today: Where is the battlefield? The answer would be: Everywhere.'⁷⁹

FOTO ANP

De non-professional warrior: het hacken van computers kan een monopolie verwerven en door zowel burgers als militairen gedaan worden

77 A. H. Cordesman en S. Colley, *Chinese Strategy and Military Modernization in 2015. A Comparative Analysis* (Washington, Center for Strategic and International Studies, Burke Chair in Strategy, 2015).

78 Xiangsui, Liang, *Unrestricted warfare*, 56.

79 Idem, 43.

De laatste overeenkomst betreft het gemeenschappelijke doel. In het geval van China is het terugkerende politieke doel terug te voeren op all under heaven. Dit tianxia-concept staat aan de basis (lees: is het doel) van wat China wil bereiken of beschermen. De nationale belangen van China in binnen- en buitenland maken er deel van uit. De verdediging ervan is rechtvaardig vanuit Chinees gezichtspunt. De politieke wil van China staat niet ter discussie en veel belangrijker nog, in navolging van Mao en Chiang Kai-shek worden de bevolking en alle machtsmiddelen van de staat ingezet om dit doel te bereiken. Hierbij wordt het principe van Qi, en Zheng, Xu en Shi toegepast. Het principe van coördinatie is noodzakelijk om het reguliere en irreguliere te laten samenwerken. Om de sterkere tegenstander op het juiste tijdstip geconcentreerd op zijn zwakke (Xu) plek te raken, is ook synchronisatie nodig. In *Unrestricted Warfare* noemen Xiangsui en Liang ‘multi-dimensional coördinatie’ en ‘synchrony’ essentiële principes van hun concept.⁸⁰

Verschillen

Op het oog lijken er geen grote verschillen te zijn. Maar die zijn er wel degelijk. Het belangrijkste verschil is dat de Chinese manier van oorlogvoering weliswaar conventionele oorlogvoering toepast, maar te allen tijde streeft naar oorlogvoering zonder strijd om een *full-spectrum conflict* te voorkomen.

Het creëren van een strategische uitgangspositie en het principe van het moreel verslaan van de vijand spelen hierbij een belangrijke rol.

Een ander verschil is dat de Chinese manier van oorlogvoering qua denken ruimer is dan de meeste theorieën over hybride oorlogvoering. Waar westerse denkers sterk de neiging hebben de verschijningsvorm, actor of middelen te benoemen, valt de Chinese manier van oorlogvoering veel meer terug op cultureel

FOTO AP, L. HUAYU

Medewerkers van het Wenchang Ruimtevaartcentrum voor de CZ-7, de Chinese langeafstandsrocket

bepaalde principes en het gebruik van de geest om de principes vrij toe te passen. Het meest bijzondere is wellicht dat de principes uit het traditionele denken nog steeds worden toegepast. Juist dit vormt volgens Hoffman de grootste westerse uitdaging: ‘Our greatest challenge will not come from a state that selects one approach, but from states or groups that select from the whole menu of tactics and technologies to meet its own strategic culture and geography.’⁸¹

Conclusie

Hoewel de Chinese manier van oorlogvoering overeenkomt met alle kenmerken van hybride

⁸⁰ Ibid, 206.

⁸¹ Hoffman, *Conflict in the 21st Century: the rise of Hybrid Wars*, 26. <http://www.potomac institute.org/23-publications/reports/1267-conflict-in-the-21st-century-the-rise-of-hybrid-wars>.

'If we acknowledge that the new principles of war are no longer using armed force to compel the enemy to submit to one's will, but rather using all means, including armed force or non-armed force, military and non-military, and lethal and non-lethal means to compel the enemy to accept one's interests.'⁸²

generiek en wordt niet of nooit meer gewonnen op het traditionele gevechtveld met militaire middelen alleen. Het strategische niveau is essentieel, omdat alleen dit niveau in staat is de verschillende machtsmiddelen in het globale gevechtveld te coördineren en te synchroniseren. In oorlogvoering is het belangrijk jezelf en de vijand te kennen en zijn daadwerkelijke intenties te begrijpen. Alleen dan kan de eigen kracht gericht worden op de zwakte van de tegenstander, in plaats van dat er gereageerd wordt op de sterkte van de tegenstander. In een door netwerken aan elkaar verbonden gevechtveld en met het toenemende belang van het beïnvloeden van de perceptie, is informatie daarom meer dan ooit tevoren de succesfactor in oorlogvoering.

Maar bovenal benadrukt de Chinese manier van oorlogvoering het gebruik van niet-militaire methoden en middelen. Ze daagt ons uit om ruimer, anders en zonder restricties te denken over bijvoorbeeld soevereiniteit en veiligheid, manieren waarop 'oorlog' gevoerd wordt en het vinden van de juiste unieke combinatie. ■

oorlogvoering, zijn de twee niet hetzelfde. De Chinese manier van oorlogvoering staat geheel op zichzelf en is uniek. De ontwikkeling ervan is gebaseerd op aloude filosofieën en principes, die nog steeds actueel zijn en worden toegepast. De Chinese manier van oorlogvoering is oorlogvoering met hybride karakteristieken.

Welke inzichten verschaft de Chinese manier van oorlogvoering ons in de zoektocht naar een antwoord op hybride oorlogvoering? Een antwoord op hybride oorlogvoering moet gezocht worden in de principes, constanten en wetten, ofwel de zekerheden, van oorlogvoering. Juist die biedt de Chinese manier van oorlogvoering ons. Ze begint met een duidelijke zienswijze op oorlogvoering. Oorlogvoering is

82 Xiangsui, Liang, *Unrestricted Warfare*, 7.